

Το Μεταίχμιο

Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται μια σχεδόν ανεπαίσθητη αλλά δραματική ψυχολογική μεταστροφή στην ευρωπαϊκή σκηνή. Δεν έχει βέβαια λήξει η κρίση του ευρώ, όμως τα πράγματα έχουν αρχίσει να αλλάζουν. Η αλλαγή αυτή, που δρομολογήθηκε στην ευρωπαϊκή σύνοδο του Δεκεμβρίου και επιβεβαιώθηκε στην πρόσφατη σύνοδο κορυφής, είναι το νέο δημοσιονομικό Σύμφωνο που περιορίζει τα ελλείμματα και εισάγει αυστηρούς μηχανισμούς δημοσιονομικού ελέγχου. Πρόκειται για κοσμοϊστορική αλλαγή, αφού κυρίαρχα κράτη αποφάσισαν στο όνομα μιας υπερεθνικής ένωσης και με την θέληση τους να θυσιάσουν ένα κεντρικό στοιχείο της εθνικής τους κυριαρχίας, τον έλεγχο των δημόσιων οικονομικών. Η απόφαση αυτή, που οι περισσότεροι αρχικά λοιδόρησαν ως «μια απ' τα ίδια», ενισχύθηκε από την απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να χρηματοδοτήσει τις τράπεζες, δίνοντας έτσι μια τεράστια ανάσα στις ομολογιακές αγορές της Ιταλίας και της Ισπανίας και απορροφώντας με άνεση το σοκ των πρόσφατων πιστοληπτικών υποβαθμίσεων. Η μεταστροφή ήταν φανερή στο Νταβός. Στον βαθμό που οι οικονομικές κρίσεις έχουν ψυχολογικές βάσεις, αποτελεί την πρώτη απτή ένδειξη πως η Ευρώπη θα καταφέρει να ξεπεράσει την κρίση με επιτυχία.

Παραμένουν τρία ζητήματα προς επίλυση. Το πρώτο είναι μακροπρόθεσμο και αφορά την δημοκρατική νομιμοποίηση μιας δημοσιονομικά ενωμένης Ευρώπης και τη δόμηση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας. Αυτά είναι απαραίτητα στοιχεία για την διαχείριση των αναπόφευκτων οικονομικών ανισορροπιών ανάμεσα στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Το δεύτερο είναι μεσοπρόθεσμο και αφορά το θέμα της ανάπτυξης, εφόσον η τιθάσευση του χρέους μπορεί να είναι αναγκαία αλλά όχι απαραίτητα και ικανή οδός ανάπτυξης. Το τρίτο ζήτημα είναι βραχυπρόθεσμο και ακούει στο όνομα Ελλάδα. Όπως έγραψε πρόσφατα ο Βρετανός διανοητής Timothy Garton Ash, μια πιθανή χρεοκοπία της Ελλάδας μπορεί να τινάξει στον αέρα εν τη γενέσει της αυτή την ψυχολογική μεταστροφή. Υποστηρίζει λοιπόν, πως «σε περίπτωση χρεοκοπίας της Ελλάδας η ευρωζώνη θα πρέπει να κινηθεί πολύ γρήγορα για να δείξει ότι δεν θα αφήσει την Πορτογαλία να καταρρεύσει με τον ίδιο τρόπο. Αυτό, όμως, αν επιτευχθεί θα μπορούσε να σημάνει ένα σημείο καμπής. Θα χαραχθεί μια γραμμή». Με άλλα λόγια, και αντίθετα απ' ότι υποστηρίζουν πολλά ΜΜΕ στην Ελλάδα, η πραγματική κόκκινη γραμμή δεν θα προηγηθεί αλλά θα ακολουθήσει μια ενδεχόμενη χρεοκοπία της Ελλάδας και θα χαραχθεί από τους Ευρωπαίους πολιτικούς και όχι τους Έλληνες ομολόγους τους.

Πρόσφατα έχει αρχίσει να κερδίζει έδαφος η άποψη πως η Ευρώπη όχι μόνο μπορεί να ξεπεράσει μια ελληνική χρεοκοπία αλλά, ακόμη περισσότερο, πως η λύση της κρίσης προϋποθέτει την καταπόντιση της χώρας. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η Ελλάδα δεν αποτελεί τον πρώτο κρίκο μιας αλυσίδας χρεοκοπιών που οδηγεί στην κατάρρευση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος όπως ήθελε η κυρίαρχη ως τώρα αφήγηση. Αντίθετα, αποτελεί μια εντελώς ιδιάζουσα περίπτωση, ένα καρκίνωμα, η αποκοπή του οποίου είναι απαραίτητη για να προστατευθεί αποτελεσματικά η Ευρώπη. Η Πορτογαλία, στην οπτική αυτή, μπορεί να υποφέρει από αντίστοιχα οικονομικά προβλήματα (η Ιρλανδία φαίνεται να έχει πια ξεφύγει) αλλά είναι

διασώσιμη γιατί δεν υποφέρει από τις πολιτικές δυσλειτουργίες της Ελλάδας. Το πλεονέκτημα της χώρας μας είναι πως όσοι υιοθετούν την αντίληψη αυτή δεν διαθέτουν ακόμη την απαραίτητη ισχύ για να μας σπρώξουν στον γκρεμό. Αντίθετα, ευελπιστούν πως μόνοι μας θα κάνουμε το άλμα στο κενό, προσφέροντάς τους έτσι στο πιάτο την λύση που προσδοκούν. Απέναντι σ' αυτές τις διαθέσεις, η χώρα διαθέτει δύο όπλα: την επιθυμία της πλειοψηφίας του λαού και τον πρωθυπουργό της.

Η πλειοψηφία του ελληνικού λαού αντιτίθεται στην αυτοχειρία της χρεοκοπίας: όπως δείχνουν οι δημοσκοπήσεις, επιθυμεί να παραμείνει η χώρα στην ευρωζώνη. Παρά την μεγάλη δοκιμασία, οι Έλληνες επιδεικνύουν αξιοσημείωτη πολιτική ωριμότητα. Πως αλλιώς να ερμηνευθεί η συστηματική ως τώρα απόρριψη των διάφορων νεόκοπων δημαγωγών; Ποιος θυμάται σήμερα την «Σπίθα»; Και δεν είναι πραγματικά απογοητευτικά τα δημοσκοπικά ποσοστά των ΚΚΕ/Σύριζα στο μέσο μιας τόσο πρωτοφανούς ύφεσης;

Την ίδια στιγμή, ο πρωθυπουργός χειρίζεται την πιο λεπτή και δύσκολη εθνική διαπραγμάτευση μετά το 1974. Αν περάσει το PSI και η δανειακή σύμβαση, η Ελλάδα θα έχει κάνει ένα τεράστιο βήμα προς την σωτηρία. Η κυρίαρχη ως τώρα αβεβαιότητα που, ας μην ξεχνάμε, είναι ένα από τα κύρια αίτια της ύφεσης, θα εξατμιστεί και η οικονομία θα πάρει μπρος. Συγχρόνως, θα φανούν τα αποτελέσματα της μεγάλης εθνικής υπηρεσίας που μας πρόσφερε το μνημόνιο και που δεν είναι άλλη από την εξαιρετικά επώδυνη, αλλά αναγκαία, ελεγχόμενη και στηριζόμενη διάλυση μιας τεράστιας οικονομικής, πολιτικής και ιδεολογικής φούσκας, που στο όνομα της βραχυπρόθεσμης ευμάρειας είχε ροκανίσει τα θεμέλια της κοινωνίας. Αργά αλλά σταθερά, θα δρομολογηθούν οι μπλοκαρισμένες μεταρρυθμίσεις και η χώρα θα αλλάξει.

Βρισκόμαστε στο μεταίχμιο. Ή επιλέγουμε την ευρωπαϊκή πορεία και οι θυσίες μας πίνουν τόπο ή αυτοκτονούμε καταδικάζοντας τις επερχόμενες γενιές στον αργό θάνατο μιας αμείλικτης τριτοκοσμικής παρακμής.

[05 Φεβρουαρίου 2012]